БАЦЬКАЎШЧЫНА

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA" („VATERLAND")
Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Baćkauščyna" („Das Vaterland"), (13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.

Цана: Нямеччына: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.; **ЗША і Канада:** на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д. **Ангельшчына й Аўстралія:** 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл. **Бэльгія:** 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. **Францыя:** 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. **Аргентына:** 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. **Перасылка лётніцкай поштай аднаго нумару газэты каштуе дадаткова:** у ЗША і Канаду — 40 фэнігаў (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фэн. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фэн. (22 ам. ц.). Падвойныя нумары каштуюць падвойна.

Банковае конто: Zeitung „Baćkauščyna", Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND"

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "THE FATHERLAND"

№ 38 (372) — Нядзеля, 22 верасьня 1957 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 11

Чарговая перамога Адэнаўэра

Значэньне апошніх парляманцкіх выбараў у Заходняй Нямеччыне далёка выходзіць паза нутраныя справы Нямецкай Фэдэральнай Рэспублікі. Вынікі гэтых выбараў глыбака й беспасярэдня закранаюць найважнейшыя сяньня міжнародныя праблемы, якімі ёсьць змаганьне двух узаемна варожых сьветаў — камуністычнага Ўсходу й дэмакратычнага Захаду, бо роля й месца Заходняй Нямеччыны ў гэтым змаганьні асабліва важнае.

Таму нічога дзіўнага, што камуністычная Масква з аднаго боку й заходнія вялікадзяржавы на чале з Амэрыкай — з другога з напружанай увагай сачылі за ходам перадвыбарнай кампаніі й рабілі ўсё магчымае, каб упльнуць на вынікі гэтых выбараў. Асабліва інтэнсыўна дзеіла савецкая прапаганда й дыплямацыя, каб спрычыніцца да правалу Адэнаўэра й памагчы дасягнуць перамогу сацыял-дэмакратычнай апазыцыі Оленгаўэра, якая ўвесь час імкнецца да нязвычайна выгаднай Маскве нэўтралізацыі Заходняй Нямеччыны ў палітычнай ігры між Захадам і Ўсходам, надзеючыся, што гэтым лягчэй удасца працерабіць шлях да задзіночаньня нямецкага народу.

Трэба сказаць, што Саветы трохі перастараліся ў сваіх намаганьнях правaліць Адэнаўэра, бо залішне раскрывалі свае карты, відаць, веручы, як заўсёды, у сілу аднаго свайго нахабства. Яны бадай напярэдадні выбараў паўтарылі старую тэзу Молатава, што згодзяцца на такое задзіночаньне Нямеччыны, калі ўся яна станецца камуністычнай, як гэта заявіў некалькі тыдняў перад выбарамі Хрушчоў у Бэрліне перад усходнянямецкім парлямантам. Гэтым сваім неасьцярожным крокам Масква значна аслабіла наймацнейшы козыр Оленгаўэра — магчымасьць дабіцца задзіночаньня Нямеччыны за кошт ейнае частковае нэўтралізацыі. Не памаглі й войстрыя абвінавачваньні Адэнаўэра, што якраз быццам ягоная палітыка стаіць на перашкодзе да задзіночаньня. Навет не памаглі й адкрытыя пагрозы, што Адэнаўэр, далёка ангажуючыся з Амэрыкай у мілітарнай галіне й згаджаючыся на стварэньне на нямецкай тэрыторыі амэрыканскіх ваенных базаў з атамным узбраеньнем, лёгкадумна выстаўляе сваю краіну на небясьпеку беспасярэдняе атамнае атакі з боку Савецкага Саюзу на выпадак новае вайны.

Ня гледзячы на ўсе савецкія намаганьні ўплыннуць такім чынам на выбары, нямецкі народ у сваей бальшыні ўзноў адобрыў поўным даверам свайго доўгалетняга канцлера й ягоную палітычную лінію. Перамога Адэнаўэра ў апошніх выбарах была яшчэ больш бліскучаю, чымся ў выбарах папярэдніх у 1953 годзе.

Партыя Адэнаўэра — Хрысьціянская Дэмакратычная Вунія здабыла 270 мандатаў (у 1953 г. — 244) на агульную колькасьць 497 мандатаў, апазыцыйная партыя Оленгаўэра — Сацыял-Дэмакратычная Партыя — 169 мандатаў (у 1953 г. — 151), Вольная Дэмакратычная Партыя, якая намагаецца тварыць трэйцюю сілу між абедзьвюма першымі — 41 (у у 1953 г. 58) мандатаў і, напасьледак, Нямецкая Партыя, якая звычайна падзержывае палітыку Адэнаўэра, атрымала 17 (у 1953 г. — 15) мандатаў. Павялічэньне калькасьці мандатаў хрысьціянскіх дэмакратаў адбылося за кошт партыяў дробных, якія маючы дагэтуль па некалькі мандатаў у парляманьце, у цяперашніх выбарах асталіся бязь ніводнага. Коштам выбіральнікаў, якія раней галасавалі на забароненую цяпер камуністычную партыю, удалося цяпер павялічыць колькасьць мандатаў сацыял-дэмакратаў.

Такім чынам партыя Адэнаўэра здабыла абсалютную бальшыню і можа сама адна стварыць урад бяз удзелу іншых партыяў. Аднак хрысьціянскія дэмакраты ўжо заявілі, што яны будуць старацца сфармаваць каалiцыйны ўрад, прыцягваючы да яго Нямецкую Партыю ды намагаючыся таксама прыцягнуць і Вольную Дэмакратычную Партыю. Сацыял-Дэмакратычная Партыя мае, аднак, больш, чымся адну траціну мандатаў і бязь ейнае згоды немагчымая зьмена канстытуцыі, дзеля чаго патрабуецца дзьве трэйція галасоў.

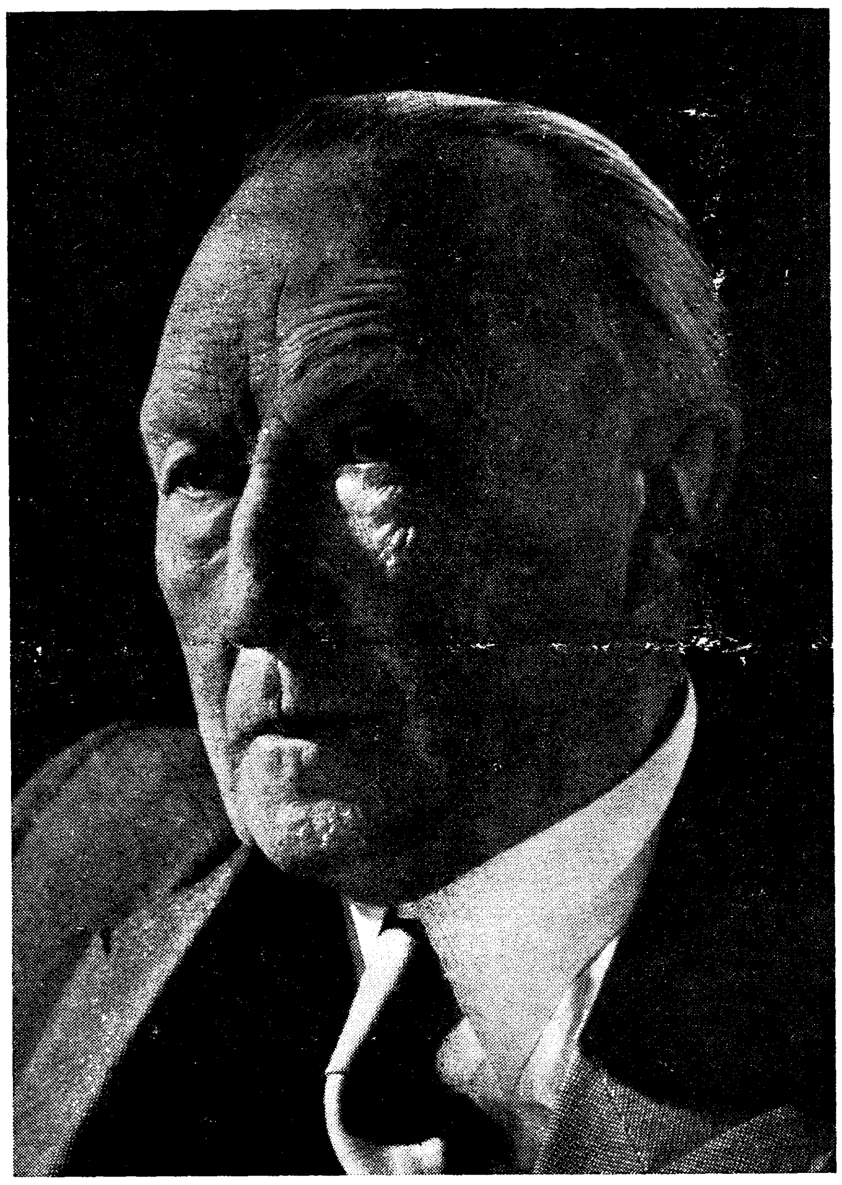

Канцлер Д-р Конрад Адэнаўэр

Бліскучая перамога хрысьціянскіх дэмакратаў як самымі Немцамі, гэтак і на Захадзе перш за ўсё прыпісваецца асабістым дзяржаўным здольнасьцям канцлера Адэнаўэра і ягоным вялікім заслугам перад нямецкім народам. Кіручы Нямецкай Фэдэральнай Рэспублікай бесьперапынна ад 1949 году, ён за гэты кароткі час вывяў краіну із стану пасьляваеннае руіны, недастатку й хаосу, спрычыніўся да адбудовы ўшчэнт разбураных гарадоў, наладжаньня ня менш разбуранага промыслу, завязаньня сьветавых рынкаў збыту й стабілізацыі нямецкае валюты. Бясспрэчнай заслугай Адэнаўэра й ягонай палітыкі ёсьць тое, што дабрабыт і далейшае праспэраваньне Заходняй Нямеччыны сяньня стаіць найвышэй, чымся ўсіх іншых заходняэўрапэйскіх краінаў, а ў сьвеце ўступае адно толькі дабрабыту Задзіночаных Штатаў Амэрыкі. Усяго гэтага ня мог не зразумець нямецкі народ і не абдарыць яго й надалей сваім даверам.

Такія вялізарныя дасягненьні Заходняй Нямеччыны трэба прыпісаць ня толькі ўмелай нутранай палітыцы, але так-жа й разумнай палітыцы замежнай.

Адэнаўэр ад самага пачатку сваёй дзяржаўнай дзейнасьці быў наважаным прыхільнікам празаходняй палітыкі й рабіў усё магчымае, каб зьвязаць і палітычна, і эканамічна сваю краіну з Захадам. Ён добра разумеў, што нэўтралізм, усьцяж прапагаваны сацыялістычнай апазыцыяй, у сілу фактаў піхне Заходнюю Нямеччыну ў арбіту савецкіх уплываў. Ён цьвяроза здаваў сабе ўсьцяж справу з таго, што Нямеччына, знаходзячыся паміж узаемна варожымі камуністычным Усходам і дэмакратычным Захадам, ня мае магчымасьці захаваць нэўтральнасьці, бо ў праціўным выпадку станецца камуністычнай здабычай.

Ня менш чымся сацыял-дэмакраты, жадаюць і хрысьціянскія дэмакраты задзіночаньня Нямеччыны, але яны разумеюць, ня ў прыклад сацыял-дэмакратам, што калі ў сучасных абставінах гэтае задзіночаньне можа быць наагул дасягнутае мірным шляхам, дык толькі з пазыцыі сілы, а ня слабасьці, толькі тады, калі Заходняя Нямеччына будзе цесна й арганічна зьвязаная з Захадам і разьлічваць, у выпадку патрэбы, на ягоную дапамогу, а не тады, калі зойме пазыцыю нэўтральную й станецца пасыўным аб'ектам змаганьня за яе дзьвюх варожых узаемна сілаў, замест быць актыўным суб'ектам у гэтым змаганьні.

Вось такая палітычная канцэпцыя Адэнаўэра была яшчэ раз заапрабаваная нямецкім народам падчас апошніх выбараў. Гэтым нямецкі народ выказаў максімум палітычнага розуму, добрае волі й цьвярозага вычуцьця рэальнасьці.

Язэп Каранеўскі

Сьвет асудзіў савецкія злачынствы

У суботу 14 верасьня сёлета надзвычайная сэсія Задзіночаных Нацыяў, скліканая дзеля разгляду савецкіх злачынстваў у Вугоршчыне, што мелі месца ў кастрычніку-лістападзе мінулага году, прыняла ў гэтай справе сваю рэзалюцыю.

Праект рэзалюцыі быў апрацаваны 35 дзяржавамі-сябрамі Задзіночаных Нацыяў на чале з Амэрыкай. Гэты праект апіраўся на рапарце спэцыяльнай камісіі ЗН, зложанай з прадстаўнікоў Аўстраліі, Даніі, Тунісу, Уругваю й Цэйлёну, якая на працягу некалькіх месяцаў старанна дасьледвала вугорскія падзеі й сабрала вялізарнае мноства дакумэнтальных матарыялаў ды праслухала 111 сьветкаў, што ў тым часе знаходзіліся ў Вугоршчыне ды прыймалі беспасярэдні ўдзел у падзеях або былі іхнымі навочнымі наглядчыкамі.

Прынятая Задзіночанымі Нацыямі рэзалюцыя сьцьвердзіла, што вугорскае паўстаньне было спантанічным нацыянальным выбухам, нікім ня інсьпіраваным і не ўспамаганым звонку, як гэта цьвердзіць савецкая прапаганда. Савецкі Саюз, які сілаю збройнае інтэрвэнцыі здушыў гэты нацыянальны ўздым вугорскага народу, які пры помачы пастаўленага ім рэжыму Кадара праводзіць да апошніх дзён масавы крывавы тэрор у Вугоршчыне, асуджваецца за зламаньне пастановаў Карты Задзіночаных Нацыяў і за пагвалчаньне людзкіх правоў і вольнасьцяў, загарантаваных Жэнэўскай канвэнцыяй 1948 году.

За рэзалюцыяй галасавала 60 дзяржаваў-сяброў Задзіночаных Нацыяў, 10 дзяржаваў савецкага блёку разам з камуністычнай Югаславіяй галасавалі супраць рэзалюцыі, а 10 дзяржаваў з азіяцка-афрыканскага блёку паўстрымаліся ад голасу. Гэта Афганістан, Індыя, Цэйлён, Інданэзія, Нэпаль, Эгіпт, Емэн, Саўды-Арабія, Сырыя й Фінляндыя.

Тут трэба з асаблівым націскам падчыркнуць, што дзяржавы, якія паўстрымаліся ад галасаваньня, гэтым ня толькі ня выказалі сваей салідарнасьці з Саветамі ў справе іхнай збройнай інтэрвэнцыі ў Вугоршчыне, але навет не праявілі й сваей абыякавасьці ў дачыненьні да крывавай расправы Крамля над вугорскім народам. Адныя, як Індыя, паўстрымаліся ад голасу таму, бо ўважалі, — як гэта й асьветчыў індыйскі прэм'ер Пандыт Нэру некалькі дзён перад галасаваньнем, — што афіцыйнае асуджэньне Саветаў можа яшчэ больш узмоцніць камуністычны тэрор у Вугоршчыне; іншыя не галасавалі таму, што не згаджаліся зь некаторымі сфармуляваньнямі рэзалюцыі, ня будучы супраць яе ў самым прынцыпе; яшчэ іншыя, як Фінляндыя, што знаходзіцца ў палажэньні савецкага поўсатэліта, не маглі галасаваць, каб не сьцягнуць на сябе помсты Масквы.

Пры гэтым нельга браць пад увагу тых дзесяць камуністычных дзяржаваў, што галасавалі супраць рэзалюцыі, бо сьмешным было-б вымагаць, каб сам праступнік галасаваў за асуджэньне сваіх праступкаў.

Дык калі ўсё гэта ўзяць пад увагу, то ёсьць усе дадзеныя сьцьвердзіць, што савецкія злачынствы над вугорскім народам закляйміў увесь вольны сьвет. У гэтым і ўся веліч значэньня апошняй пастановы Задзіночаных Нацыяў. Гэта быў першы ў гісторыі выпадак, калі ўрады ўсіх краінаў вольнага сьвету здабыліся на адназгоднае асуджэньне савецкіх праступкаў над чалавецтвам і афіцыйна назвалі гэтыя праступкі іхным собскім іменем.

Гэтай сваёй пастановай вольны сьвет паправіў сваю рэпутацыю ў вачох паняволеных народаў, моцна захістаную ягонай пасыўнасьцю й абыякавасьцю да трагэдыі вугорскага народу ў часе ягонага найвялікшага гэройскага ўздыму. Паняволеныя бальшавізмам народы хоць цяпер атрымалі некаторую маральную паддзержку ў іхных вызвольных імкненьнях. Сяньня, у часы агульнага прытупленьня пачуцьця спагады да трагічнага лёсу паняволеных народаў і ў часы агульнага талераваньня бяспраўя й яўных злачынстваў, якія

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

За мінулы тыдзень

(пс) У заходня-нямецкіх выбарах брала ўдзел каля 90% выбаршчыкаў, што звычайна ў дэмакратычных краінах амаль не здараецца. Факт гэты даказвае, што нямецкі народ здае сабе справу з паважнасьці палажэньня й мае пачуцьцё адказнасьці за будучыню Фэдэральнай Рэспублікі.

Няма сумлеву, што параза Адэнаўэра была-б балючым ударам для вольнага сьвету й трыумфам для Масквы. Таму ня дзіва, што маскоўскія верхаводы й іхная прапаганда амаль із скуры вылазілі, каб не дапусьціць да перамогі Адэнаўэра. І запраўды можна сказаць, што перавыбарчая прапаганда была больш інтэнсыўная з боку бальшавікоў, чымся з боку беспасярэдня зацікаўленых — Адэнаўэра й Оленгаўэра. Кажны дзень савецкая прапаганда выла пашквілі супраць заходня-нямецкага канцлера ды сыпала розныя абяцанкі й пагрозы Немцам. Цікава, што ўвесь гэты квік бальшавіцкай прапаганды спыніўся з мамэнтам заканчэньня выбараў. Масква моцна адчула сваю прайграную й сарамліва змоўкла. Як да гэтага часу — а ўжо прайшло колькі дзён — савецкая прапаганда вельмі-ж коратка й нявыразна паведаміла свае грамадзтва, што перамог Адэнаўэр, а сталася гэта таму, што яго фінансавалі нейкія манапалістыя, а падтрымоўвалі Амэрыканцы й каталіцкія сьвятары. Пакуль-што нічога разумнейшага ў Маскве не змаглі прыдумаць.

Гэтаўскі Мэфістофэль кажа, што ён такая сіла, якая мусіць рабіць зло, але часам праз памылку, зробіць добрае. Таму можна згадзіцца з Оленгаўэрам і камэнтатарамі сацыял-дэмакратычнай партыі Зах. Нямеччыны, што Масква робячы зло, супраць сваёй волі зрабіла добрае. Вымахваньні кулакамі Хрушчова, Грамыкі й іхнай прапаганды, выразна паказалі Немцам, дзе сабака закапаны й што бальшавіком баліць Інакш кажучы, бальшавікі зрабілі мядзьвежую ўслугу нямецкай сацыялістычнай партыі.

Рэч зразумелая, што вялізарныя заслугі й здаровы палітычны розум Адэнаўэра, нябывалы дабрабыт і эканамічны росквіт Фэдэральнай Рэспублікі, дасягнуты Немцамі пад кіраўніцтвам цяперашняга канцлера, мелі вялікі ўплыў на вынікі выбараў аднак бальшавіцкая нахабная прапаганда згуляла ролю прыказкавага «сланя сярод парцэляны». Наўсуперак хрушчоўскім маханьням рукавамі й патрасаньням балістычнай ракетай, нямецкія выбаршчыкі галасавалі за Адэнаўэра. Таму слушна француская газэта піша: «Перамога Адэнаўэра паказала, што грубое ўмешваньне Хрушчова ў заходня-нямецкую выбарчую кампанію не спалохала нямецкіх выбаршчыкаў . . .»

Можна спадзявацца, што, ачухаўшыся, савецкая прапаганда тымбольш пачне махаць рукавамі ды тлумачыць, што вынікі выбараў пахавалі справу задзіночаньня Нямеччыны, але гэта напэўна нікога не пераканае.

У кажным выпадку вынікі выбараў у Заходняй Нямеччыне можна вітаць, як радасную падзею, што не часта здараецца . . .

☆

Таксама можна пазытыўна разглядаць апошнюю асамблею АЗН, якая вялізарнай бальшынёй зганіла й асудзіла савецкую інтэрвэнцыю й тэрор у Вугоршчыне, хоць цяжка верыць, каб гэта мела якоесь практычнае значэньне. Нажаль, на гэтым усё кончыцца, а місія тайляндзкага князя Ван Вайтгаякона, які з даручэньня Г. А. мае намаўляць маскоўскіх сатрапаў і іхных падгалоскаў у Будапэшце, каб яны падпарадкаваліся пастановам АЗН — згары засуджана на правал.

Ад папяровых рэзалюцыяў ні Хрушчову ні Кадару не пагражае . . .

Із залі паседжаньняў Задзіночаных Нацыяў

(Ад собскага карэспандэнта зь Нью Ёрку)

Супрацоўнік «Бацькаўшчыны» ўвесь час прысутнічаў на спэцыяльнай сэсіі Задзіночаных Нацыяў у Нью Ёрку, якая 10-13 верасьня сёлета абмяркоўвала рапарт Камісіі пяцёх Задзіночаных Нацыяў для дасьледваньня савецкай інтэрвэнцыі ў Вугоршчыне, і праект рэзалюцыі 36 дзяржаваў, які асуджаў савецкія злачынствы над вугорскім народам. Ніжэй падаём у скарачэньні справаздачу нашага карэспандэнта й цікавейшыя выняткі з прамоваў некаторых дэлегатаў.

☆

Старшыня сэсіі Генэральнай Асамблеі ЗН — прадстаўнік Тайлянду Вайта Якон, адкрыўшы 10 верасьня раніцай паседжаньне, перадаў слова прадстаўніку Аўстраліі Шэну — старшыні ўспомненае Камісіі пяцёх. Ён паінфармаваў, што факты аб вугорскай рэвалюцыі зьбіраліся Камісіяй як сярод ейных удзельнікаў, гэтак і сярод мірных жыхароў, якія былі сьветкамі гэтае падзеі, а пасьля апынуліся на Захадзе. Сваю прамову ён закончыў наступнымі словамі:

«На заканчэньне я хачу зьвярнуць увагу паважаных дэлегатаў на факт, што якраз моладзь Вугоршчыны дала натхненьне да рэвалюцыі й змагалася за яе. Гэтая падзея ня была падрыхтаваная наперад ні прафэсыйнымі палітыкамі, ні замежнымі рэакцыянэрамі, як гэта некаторыя цьвердзяць. У спантанічным адзінстве маладыя работнікі й студэнты Вугоршчыны дамагаліся свабоды. Гады прапаганды не загасілі іскры свабоды ў памяці людзей, якія не падданіся дэспатызму. Факт, што была ўжытая грубая сіла, каб зьнішчыць імкненьне да свабоды — гэта адна з трагэдыяў нашага часу».

Аднак дэлегат Вугоршчыны ў сваім выступленьні цьвердзіў, што Камісія Задзіночаных Нацыяў ня мела права разглядаць вугорскага пытаньня, бо падзеі ў Вугоршчыне былі нутранай справай гэтай краіны. **«Ўрад Народнай Рэспублікі Вугоршчыны,** — гаварыў ён, — **дамагаецца ад Генэральнай Асамблеі асудзіць Камісію ЗН за ейны ўчынак, адкінуць ейны рапарт, які хвальсыфікуе праўду, ды зьняць пытаньне Вугоршчыны з парадку дня Генэральнай Асамблеі».**

Пасьля гэтага прамаўляў дэлегат Савецкага Саюзу. Ён, між іншага, заявіў:

«Савецкая дэлегацыя ўзяла слова ў парадку вядзеньня паседжаньня для таго, каб падтрымаць пазыцыю, якая была тут высказаная паважаным прадстаўніком Вугорскай Народнай Рэспублікі. Дэлегацыя Савецкага Саюзу станоўка пратэстуе супраць такога бясцэрэмоннага выкарыстаньня Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў у груповых інтарэсах аднэй групы дзяржаваў і падтрымлівае пагляд дэлегацыі Вугорскай Народнай Рэспублікі аб тым, што Генэральная Асамблея павінна спыніць гэтую шкодную для справы міру ваўтузьню вакол гэтак званага вугорскага пытаньня, зьняць яго з абмеркаваньня».

Сярод трыццаці шасьцёх краін, што падпісалі, запрапанаваную Генэральнай Асамблеі, рэзалюцыю, знаходзяцца таксама й Задзіночаныя Штаты Амэрыкі. У сваім выступленьні дэлегат Амэрыкі Лёдж пералічыў асноўныя мамэнты вугорскай рэвалюцыі і прыгадаў, што якраз вугорская моладзь, якую выхоўвалі ў камуністычным духу, падняла й правадзіла рэвалюцыю. Ён таксама заявіў, што кадараўскі рэжым абвесьціў быў якраз па радыё 6-га студзеня 1957 г. поўную свабоду духовае творчасьці, але ў найменшай меры не датрымаў гэтага. Прадстаўнік Амэрыкі высунуў дамаганьне безадкладна й войстра асудзіць маскоўскую інтэрвэнцыю ў Вугоршчыне.

Дэлегат Ірляндыі, падсумоўваючы рапарт Камісіі ЗН, заявіў:

«З гэтага рапарту выразна вынікае, што гэтае змаганьне ня было эпізодам халоднае вайны, што гэта ня было фашыстаўскае забурэньне. Мэтай гэтага змаганьня ня было аднавіць памешчыкаў, гэта быў спантанічны народны ўздым, каб аднавіць нацыянальную й асабістую свабоду. Калі мы бачым арміі імпэрыялістых і цароў, якія накідаюць сваю ўладу на слабейшых суседзяў — мы бачым іх такімі, якімі яны ёсьць. Ці гэта біблія, ці том Маркса, што яны маюць у ваднэй руцэ, яны заўсёды ў другой руцэ нясуць меч».

10-га верасьня пасьля абеду выступіў узноў вугорскі прадстаўнік. У сваёй прамове ён заявіў, што справакаваныя ў Будапэшце забурэньні пагражалі сьветаваму міру і таму была пакліканая савецкая армія дзеля захаваньня спакою. Ён сказаў таксама, што гэта была ня моладзь і студэнты, а памешчыкі й фашыстыя, якія справакавалі паўстаньне з мэтаю аднаўленьня аджылага фэадальнага ладу. Прадстаўнік камуністычнага ўраду Вугоршчыны дамагаўся таксама, каб Задзіночаныя Нацыі дапамаглі рэпатрыяваць вугорскіх уцекачоў, больш як сто тысяч якіх знаходзіцца ўва ўсіх краінах Захаду.

У гэты час па вуліцах Нью Ёрку адбывалася вялікая дэманстрацыя з масавым удзелам вугорскае моладзі й прадстаўнікоў іншых народаў Сярэдня-Ўсходняй Эўропы, паняволеных Савецкім Саюзам. Дэманстранты дамагаліся свабоды для Вугоршчыны, а таксама вываду савецкіх войскаў зь іншых акупаваных краінаў.

Прадстаўнік Філіпінаў у сваім выступленьні падтрымаў агульныя высновы Камісіі пяцёх што да збройнае савецкае інтэрвэнцыі ў Вугоршчыне. Ён сказаў, што вугорскае паўстаньне было ўсенародным і мела за мэту здабыцьцё нацыянальнай незалежнасьці. « **У вугорскіх падзеях,** — сказаў ён, — **адбывалася змаганьне паміж працоўнымі Вугоршчыны, з аднаго боку, і савецкай арміяй, з другога».** На аснове аналізу прынцыпаў міжнароднага права і статуту ЗН дэлегат Філіпінаў даводзіў, што летась у Вугоршчыне адбылася найбольш выразная агрэсія з боку Савецкага Саюзу. Ён энэргічна заявіў у далейшым:

«Сьвет ня цікавіцца тым, што гаворыць Кадар. Ён хоча ведаць, што думае Хрушчоў. Вугорская сытуацыя дае надзвычайную магчымасьць выпрабаваць новую лінію Хрушчова: ці Савецкі Саюз чэсны ў сваім жаданьні зьліквідаваць міжнароднае напружаньне, ці Саветы хочуць толькі сыпаць славамі. Калі Савецкі Саюз запраўды сумленны, ён можа гэта давесьці вывадам свайго войска з Вугоршчыны, дзе яно ня мае права быць. Ён можа дазволіць вугорскаму народу дыхаць свабодна ды даць яму магчымасьць рэалізаваць сваю сувэрэнасьць».

Дэлегат Аргентыны заявіў у сваім выступленьні, што рапарт Камісіі Задзіночаных Нацыяў — гэта дабрасумленная дакумэнтацыя аб вугорскай рэвалюцыі. Між іншага, ён заявіў таксама, што савецкае войска было падрыхтаванае да інтэрвэнцыі задоўга да таго, як яго быццам папрасілі на дапамогу.

На ранішнім паседжаньні 11 верасьня ў дыскусіях над вугорскім пытаньнем выступалі прадстаўнікі Румыніі, Ангельшчыны, Пэру й Грэцыі.

Румынскі прадстаўнік спакойным голасам паўтарыў у васноўным выступленьні савецкага й вугорскага дэлегатаў, пратэстуючы супраць абмяркоўваньня вугорскае праблемы ў Задзіночаных Нацыях. Ён сказаў, што ў вугорскім паўстаньні бралі ўдзел толькі праступнікі й зраднікі.

Дэлегат Пэру, камэнтуючы выступленьні савецкага дэлегата й дэлегата Вугоршчыны, у якіх яны цьвердзілі, што вугорская рэвалюцыя была контррэвалюцыйным забурэньнем, заявіў:

«Вугорская рэвалюцыя мела масавы характар. Гэта было паўстаньне, якое няўхільна павінна было выбухнуць. У ім узялі ўдзел моладзь, інтэлектуалістыя і работнікі. Да іх далучылася й вугорская армія».

Прадстаўнік Грэцыі, выступаючы ў дыскусіях, сказаў, што свабода малых народаў не павінна залежыць ад самалюбства вялікіх дзяржаваў. **«Свабода,** — сказаў ён, — **у цэлым сьвеце непадзельная. Свабоды нельга разьдзяліць яе ў нашых сэрцах і нашых думках. Калі Вугорцы змагаліся за свабоду, — мы верым, што яны змагаліся за яе, — дык яны змагаліся за вызваленьне ўсіх паняволеных народаў».**

☆

11-га верасьня пасьля абеду выступілі ў дэбатах дэлегаты Баўгарыі, Аўстраліі, Італіі, Галяндыі і Новае Зэляндыі

Прадстаўнік Баўгарыі заявіў, што рапарт Камісіі пяцёх — гэта спроба атруціць палітычную атмасфэру перад пачаткам 12-ае сэсіі ЗН і сарваць ейную працу. Гаворачы аб рапарце Камісіі, ён назваў яго выдумкай, паклёпам, кампіляцыяй і хвальшам. Ён абвінавачваў таксама «контррэвалюцыянэраў», «шакалаў» і «зьверскіх забойцаў», якія паднялі пуч у Вугоршчыне. Ён абвінаваціў адначасна й кардынала Міндсэнты й царкву ў намаганьні аднавіць у Вугоршчыне аўтакратычны рэжым. Баўгарскі дэлегат паставіў пытаньне, чаму ў рапарце Камісіі не гаворыцца аб тым, што ў часе вугорскіх забурэньняў тэрор контррэвалюцыянэраў, як ён сказаў, быў накіраваны супраць патрыётаў, камуністых і сяброў сакрэтнае паліцыі. Ён зрабіў таксама закід аўтарам рапарту, чаму яны із апытаных 111 сьветак вугорскага паўстаньня назвалі толькі тры прозьвішчы. Да заганаў рапарту ён таксама залічае адсутнасьць у ім сьветчаньняў савецкага й вугорскага ўрадаў. Напасьледак ён ускрыкнуў: **«Ці можа чалавек, які палітычна думае, паверыць, што работніцкая кляса й сялянства, якія ўзялі ўладу ў рукі ў Вугоршчыне і дасягнулі за 12 гадоў вялізарных посьпехаў, каб яны перайшлі на бок сваіх адвечных ворагаў».**

Дэлегат Аўстраліі выказаў сумлеў свайго ўраду што да права цяперашняе вугорскае дэлегацыі ў ЗН рэпрэзэнтаваць вугорскі ўрад. Ён заявіў таксама, што ў рапарце Камісіі пяцёх ня былі пададзеныя прозьвішчы сьветак, якія давалі паказаньні, на просьбу гэтых людзей. **«Яны баяцца,** — сказаў ён, — **што іхным сем'ям й сваяком у Вугоршчыне пагражала-б небясьпека, калі-б яны назвалі сябе».**

Адказваючы на цьверджаньне баўгарскага дэлегата, які даводзіў, што сяляне й работнікі Вугоршчыны не маглі перайсьці на бок контррэвалюцыі, бо ім добра жывецца пад камуністычным рэжымам, прадстаўнік Аўстраліі прыгадаў словы Кадара зь лістапада мінулага году, калі гэты апошні прызнаўся, што забурэньні ў Вугоршчыне мелі народны характар у выніку нястачаў ды няправільнае палітыкі камуністычнага рэжыму.

Дэлегат Італіі асудзіў прымус, які пануе цяпер у Вугоршчыне над працоўнымі людзьмі, і выказаўся за падтрымку рэзалюцыі. За прыняцьце рэзалюцыі выказваўся таксама дэлегат Галяндыі, які выступаў і ад імя Бэльгіі й Люксэмбургу. Ён сказаў, што самое рэзалюцыі яшчэ замала, каб змагацца з камуністычным імпэрыялізмам.

(Заканчэньне ў наступным нумары)

А. Б.

Удзельнікі фэстывалю расказваюць

Маскоўскі фэстываль моладзі й студэнтаў, які нядаўна закончыўся, наведала некалькі дзесяткаў тысяч маладых людзей з Захаду. Ехалі яны туды з рознымі замерамі. Адны — апутаныя камуністычнымі арганізацыямі й прапагандай — хацелі толькі задэманстраваць сваю салідарнасьць з прапагандовымі бальшавіцкімі лёзунгамі «міру й дружбы», іншыя, ня маючы нічога супраць «міру й дружбы», хацелі, апрача фэстывальных гульняў, кінуць вокам і на штодзённыя ўмовы жыцьця людзей у краіне, стоячай на парозе «найвышэйшай» формы сацыяльнай і культурнай дасканаласьці... тым больш, што кошты падарожжа і утрыманьня шчодра субсыдыяваліся, або й поўнасьцяй пакрываліся савецкім урадам. Шмат дарог з Захаду ў Маскву йдзе праз Беларусь і перад праяджаючымі тут удзельнікамі фэстывалю нельга было скрыць сумнай рэчаіснасьці гарачымі прывітаньнямі прадстаўнікамі ўлады, морам кветак ды ўзьнёслымі прамовамі на станцыях і ў цягнікох.

Нам давялося гутарыць з ангельскім студэнтам, які гэтым шляхам праяжджаў у Маскву й назад. Ён расказаў, што Беларусь зрабіла на яго найбольш прыгнятаючае ўражаньне ў параўнаньні зь іншымі раёнамі СССР, што ён бачыў. Гарады й вёскі разбураныя й занядбаныя. На ягоныя пытаньні, чым тлумачыцца такі стан жыльлёвых будынкаў, афіцыйныя спадарожнікі-праваднікі адказвалі спасылкамі на ваенныя зьнішчэньні й на нястачу на Беларусі будаўляных матарыялаў. 12 год пасьля вайны... Ангелец падкрэсьліў, што ня гледзячы на бедную вопратку й змучаныя твары насельніцтва Беларусі сустракала чужынцаў найбольш цёпла й адкрыта. Ён расказаў, як на аднэй станцыі да яго падышоў малады чалавек і пачаў зь ім гутарку панямецку. Ангелец гаварыў добра парасейску й таму зьдзівіўся гэтым. Тады яго субяседнік даў зразумець, што ён ня хоча, каб яго разумелі іншыя. Ангелец хутка спахапіўся ў чым справа й пачуў ад Беларуса: «унзэр лебэн іст шрэкліх» (наша жыцьцё страшное).

☆

Нядаўна заснаваны ў Мюнхэне «Саюз Моладзі Паняволеных Народаў СССР», у які ўваходзяць прадстаўнікі і беларускай моладзі, зладзіў прэс-канфэрэнцыю нямецкіх студэнтаў, якія бралі ўдзел у маскоўскім фэстывалі, з удзелам прадстаўнікоў эміграцыйнай і нямецкай прэсы. Нямецкія студэнты расказалі аб матывах, якія іх піхнулі паехаць у Маскву, адказвалі на пытаньні карэспандэнтаў і высьвятлялі адзін зь фільмаў, якія ім удалося накруціць на вуліцах гораду. Асаблівую цікавасьць выклікаў фільм, зроблены далей ад цэнтру гораду, замацаваўшы на плёнцы некаторыя мамэнты з умоваў жыцьця сярэдняга жыхара Масквы. Старыя, неўпарадкаваныя жыльлёвыя будынкі на фоне пышных хмарадзёраў у цэнтры гораду ніяк ня сумяшчаюцца з уяўленьнем аб «бясклясавым грамадзтве». Гэткае-ж уражаньне выклікаюць у зашмальцаваных фуфайках апранутыя пакупнікі й прадаўцы брудных маскоўскіх рынкаў зь мізэрным асартымэнтам гародніны або рыбы, жанчыны зь кіркамі за плячыма — у параўнаньні з пышным мэтро і зь менш-больш пазаходняму апранутымі партыйнымі і ўрадавымі работнікамі. А гэта-ж сталіца пануючых! Што-ж думаць аб «правінцыях», заселеных непакорнымі «нацменамі»?!

☆

Аднаму нямецкаму студэнту ўдалося запісаць на плёнку магнітафону гутарку із студэнтам Маскоўскага ўнівэрсытэту. Савецкі студэнт бяз укрыцьця згадзіўся на гэту небясьпечную справу, завёў нямецкага студэнта ў сваё памешканьне й адкрыта адказваў на ўсе стаўляныя пытаньні. Савецкі студэнт аказаўся перакананым антыкамуністым і дакладна разьбіраўся ў прычынах цяжкага жыцьця пры савецкім рэжыме. У канцы сваёй гутаркі савецкі студэнт перадаў свае прывітаньні й найлепшыя пажаданьні тым, каму ўдалося вырвацца на Захад, і выразіў надзею ў хуткае вызваленьне ад бальшавізму.

Ю. Дубовік

Творы Максіма Багдановіча 4)

ВЯСНОЙ

Ачуняўшы ад сьмяротнай хваробы, з бледна-васковым, якбысь правідным, тварам першы раз выйшаў ён із сваё каморы й замёр, глянуўшы ў даль.

Чаруючы сінімі агнікамі вачэй, стаяла там русакосая малярка Вясна, і пад тонкімі, вузкімі рукамі дзяўчыны вырастаў бяскрайны сьветла-калёравы малюнак. А поруч зь ёй стаяў «наш вельмі шаноўны крытык Н.Н. і, бліскаючы акулярамі, цадзіў праз зубы: «... Аднакалёрна ... зялёнай хварбы занадта ... і да таго-ж бязыдэйна ... суздальскі малюнак ...»

Спраўдзі, нічога асабліва новага у творы вясна ня было: пад блакіцяй небасьхілу на дне балкаў грязна-сьнегавыя плямы, удалі сіняватая йстужка туману, збоку бурая ад конскага гною пуцявіна, — а ўсё іншае заліта бледнава-зялёнай хварбай. Кажны з нас у дзіцячыя гады шмат бачыў такіх мілых, бясьхітрасных малюнкаў.

Ці-ж ня мінулае маленства, згадаўшыся, і ўсхвалявала Янышу грудзі, выціснула сьлёзы з вачэй? Можа й яно. А мо тое чыстае, мяккае паветра, што ціха ласкатала кволыя лёгкія, забіраючыся ў самыя далёкія, ужо адвыклыя дыхаць, куткі; тая ўсёнапаўняючая сьветласьць, каторая п'яніла вочы; тая бяскрайная хваля ясных калёраў і зыкаў, што лілася празь яго гістэрычную душу, уздымала яе з салодкім болем прыкраналася да чуткіх пасьля хваробы нэрваў? Хто скажа? Невядома, з чаго, але перапоўнілася душа яго, і чуцьцё, сплясьнуўшы за край, вылілася праз сьлёзы. І калі з мучаніцка-прасьвятлелым тварам ішоў Яныш назад, сэрца яго агравала ўсёблаславуляючая любоў: роўна бліскім і мілым здаваўся і выпаўзаючы з грязна-рыжага гною такі сьмешны чырвоны чарвяк і жаўраначак, рассыпаўшыся пэрламі ў звонкім небе. І ня менш залітага сонцам вольнага абшару радаваў залаты, пылны сонечны прамень, прабіўшыся праз ваконца невялічкай каморы, у каторую вярнуўся Яныш.

. . . .

Вясёла шагаў акрыялы Яныш па вясьнянай зямлі, успоенай растанулым сьнегам, поўнай жыцьцёвых сокаў, каторыя так і выпіралі зь яе, наліваючы кажную гібкую галіну, кажнае ярка-зялёнае сьцябло. Нязьлічанымі, нявідомымі воку дзірач-

Максім Багдановіч

камі дыхалі маладыя, яшчэ незапыленыя лісьцікі дзярэваў, а пад імі на зямлі былі кінутыя лахмоцьце сьценяў, хаваючы чыстае золата, каторае ясна блішчэла праз кажную іх дзіру. І ня стрымаўся Яныш, — распластаўся ён на траве, і палілася яму ў душу салодкая ціхая лень, што тонкім хмелем плыла ў сьветлым, расплаўленым сонцам паветры, адбівалася ў вачох, у мяккай бяспрычыннай усьмешцы, — і заваражыў яго і дрымотай агарнуў непрарыўны ласкаючы вуха шум сьвежага лісьця й невядома дзе пачынаўшыся й зьнікаўшы чысты звон; ціха дрыжэў ён у паветры і нямаведама было: ці то гладкія, белыя каменчыкі грукацелі пад дзюрчачай вадой; ці то пчолкі бруялі, і ўторвалі ім конікі трэскам; ці далятаў з далёкага гасьцінцу невялічкі пераразвон бомаў; ці то проста ў вушу зьвінела? Але і не хацелася Янышу паняць гэтае, не хацелася ні думаць, ні варушыцца. Вакол сьхіліліся сьцебялкі зёлак. Сіненькі цьвіток над самай галавою павіс і вабіў спусьціцца таўстога, махнатага, чорнага чмяля з чырвоным задком. Вышэй круціліся разнакалёравыя мухі, хісталіся галіны клянку, і праз выразныя цёмныя лісты дубоў сінела далёкае неба; пад ім марудна праплывалі бледныя хмаркі, гледзячы на каторыя можна было забыцца аб руху часу ...

ГАРАДОК

Над крутым берагам ціхай, сьветлай рэчкі, на ўзгорку, стаіць гарадок. Ён увесь — драўляны, саламяны. З усіх бакоў а г а р о д ж в а е яго моцны дубовы тын. Таму і завецца гэтае месца «горад». Пасярэдзіне гораду — пляц. Тамака зьбіраецца агульная нарада мястоўцаў — «веча».

Там робіцца суд, адбываюцца кірмашы.

На відавочным месцы пляцу стаяць княжацкія харомы. Яны дубовыя, выгодныя, зробленыя на два паверхі. Блішчаць іх шыбы з чырвонага, сіняга, жоўтага шкла. Акяніцы, дзьверы, балясіны аздобленыя пекнай разьбой, памалёваныя ў вясёлыя хварбы. Мястоўцы звыклі да княжацкіх харомаў і навет ня дзівяцца на іх. Але сяляне, калі бываюць у гарадку, цікава пазіраюць на гэтыя будынкі.

Проці княжацкіх харомаў — драўляная цэркаўка й высокая званіца. А вакол — хаткі і хаткі, прасьцюсенькія, з саламянымі стрэхамі; на шырокіх надворках — сьвірны, клуні, пуні, віднеюцца высокія журавы студняў. Па-за хаткамі — гароды. Паміж хатак разьбегліся крывыя, вузкія вулачкі, зарослыя траўкай-мураўкай.

Вось Кавальская вуліца. На ёй нікога ня відаць. Толькі дзеці зыбраліся ў гурточак і водзяць карагод вакол аднаго хлапца, пяючы:

«Сядзіць, сядзіць яшчур
Ў арэхавым кусьце» ...

Але з надворкаў па ўсёй вуліцы нясецце моцны грук. Там стаяць кузьні, і ўжо зраньня працуюць кавалі, вырабляючы гострыя сякеры, нажы, гартаваныя галоўкі да стрэлаў і коп'яў, мячы, а таксама «шаломы» (зялезныя шапкі), «кальчугі» (шырокія кашулі, зробленыя ўсе чыста з дробных зялезных колцаў), шчыты ды іншыя рэчы, патрэбныя ў часе вайны. Калі выпадае, кавалі аздабляюць гэтыя рэчы рознымі вузорамі, асабліва шчыты ды ручкі мячоў і нажоў. Ваякі й стральцы вельмі кахаюцца па сваёй зброі й хочуць, каб яна была ня толькі добрая, але й прыгожая.

Апроч зброі, кавалі ўмеюць вырабляць яшчэ пекныя пярсьцёнкі, кольчыкі ў вушы, блішчастыя запоны і гузікі, і ня толькі зь зялеза ці сьпіжу, а навет з золата й срыбра. Гэтыя рэчы купляюць амаль таксама ахвотна, як зброю.

На другім канцы гораду, каля глiністага яру, стаіць слабодка Ганчароўка. Гаспадары зь яе займаюцца тым, што вырабляюць з гліны добрыя паліваныя гаршкі ды місы, адмалёваныя хварбамі ў краскі й візарункі. Ад Ганчароўкі йдзе Кажамяцкі завулак. Гаспадары зь яго ня толькі абрабляюць скураты, але й не ад таго, каб пайсьці часам на паляваньне ды прынесьці якую-колечы някупленую скуру. Ходзяць на паляваньне й другія мястоўцы. Іншыя патроху гаруць поле, займаюцца жывёлай, і гэтак жывуць.

У гарадку ёсьць і хаты зь цісовымі дахамі. Там жывуць болей грашавітыя людзі: баяры, княжацкія ваякі-дружыньнікі, багатыры-гандляры. Тамака жыве й сьвятар з цэрквы, а. Ізыдар, — Грэк, што над'ехаў зь Бізантыі. Гаворыць ён паграцку, і яго ніхто ў гарадку не разумее.

Гарадок не зьмясьціўся ўвесь за тынам. Хаткі рассыпаліся й па-за ім, зьбягаючы ўніз, да ракі. Там стаяць рыбацкія чоўны, расьцягнутыя й сушацца на сонцы сеці. Часам з аднаго берагу на другі плыве паром. А вакол, куды толькі сягне вока,

Адказ М. Чатырку

25-га жнівеня гг. у. «Бацькаўшчыне» быў надрукаваны крыху трывожны артыкул «Беларуская справа й арыстакратыя». Аўтар — М. Чатырка . Лічу неабходным адказаць яму з гледзішча на тое, што гэты артыкул закранае ня толькі мяне асабіста, але таксама й агульную справу беларускага вызвольнага руху.

З артыкулу ясна відаць, што спадар, Чатырка вітае маю зацікаўленасьць беларускім вызвольным рухам, але ён ня зусім упэўнены, ці павінен ён гэта так адчуваць.

Зьвяртаюся да пытаньняў, пастаўленых у канцы артыкулу М. Чатыркі, і адразу-ж на іх адкажу.

Пытаньне першае: Ці ёсьць якія-небудзь магчымасьці павароту на ўлоньне народу нашай старой арыстакратыі?

Адказ: Гэта шмат залежыць ад самое арыстакратыі; мне здаецца, што ў будучай вольнай Беларусі ня будзе панаваць бальшавіцкі прынцып, паводля якога сын адказвае за бацьку. Беларускае грамадзтва ня зможа ня прыняць у сваё асяродзьдзе чалавека, які давёў сваю ляяльнасьць — будзе гэта арыстакрат, ці не.

Пытаньне другое: Што стаіць на перашкодзе да павароту арыстакратыі на ўлоньне нашага народу?

Адказ: Памойму перашкодай можа быць толькі даведзенае здрадніцкае дачыненьне да свайго народу. Нажаль, я сустракаў у 1941-42 гг. у часе нямецкай акупацыі Беларусі ня мала Беларусаў, зусім не арыстакратаў, якія амаль у сто працэнтаў падыходзяць да катэгорыі тых, якім доступ на беларускую зямлю мусіў-бы быць закрыты.

Пытаньне трэйцяе: Ці варта імкнуцца да таго, каб старая арыстакратыя вярнулася ў беларускую сям'ю?

Адказ: Хрысьціяне прыймалі ў сваю сям'ю навет раскаяўшыхся праступнікаў; а ці-ж усе арыстакраты праступнікі?

Пытаньне чацьвертае: Ці ляжыць гэта ў нашым нацыянальным інтарэсе?

Адказ: Будучы палітычны лад Беларусі будзе, бязумоўна, дэмакратычны, значыць усе грамадзяне будуць раўнапраўныя, а захаваньне дэмакратычных прынцыпаў зьяўляецца асноўным законам дэмакратычнага ладу. Францыя зьяўляецца паказальным прыкладам, дзе арыстакраты, продкі якіх неаднаразова прадавалі справу францускага народу, сяньня чэсна служаць свайму народу й краю.

Пытаньне пятае: Ці выйграе на гэтым нашая незалежніцкая справа?

Адказ: Беларуская незалежніцкая справа ня можа ня выйграць ад задзіночаньня пад ейным сьцягам усіх чэсных Беларусаў, незалежна ад іх сацыяльнага паходжаньня.

Мае адказы выражаюць маю асабістую думку, і лічу, што бальшыня здарова думаючых Беларусаў-эмігрантаў поўнасьцяй падзяляюць выказаныя ў іх пагляды.

Сп. М. Чатырка ў сваім артыкуле часткова сам адказвае на ім-жа пастаўленыя пытаньні, бо піша, што «калі паразуменьне ды паварот арыстакратыі на ўлоньне народу магчымы й карысны, мы можам толькі вітаць яе ў нашых радох». Такім чынам сп. Чатырка адказвае на ўсе пяць пытаньняў пазытыўна.

Мы знаем, што арыстакратыя й шляхта грала ў Беларусі не апошнюю ролю ў гістарычным разьвіцьці беларускага народу ды шматлікія зь іх ніколі ня пераходзілі ў лягер акупантаў. Сп Чатырка сам прызнае што «наша старая дзяржаўная традыцыя была творам нашае арыстакратыі», але, маючы да яе жаль за адыход ад беларускага народу й ад свайго нацыянальнага «я», баіцца цяпер павароту яе й да гэтага народу й да таго свайго «я».

Сп. Чатырка, прызнаючы, што «зьявішча асыміляцыі й дэнацыяналізацыі ў умовах паняволеньня ведамае ня толькі ў нас адных», віну за гэтую асыміляцыю ўскладае адно на арыстакратыю ды, як выглядае, «грэх» гэты мае застацца неадпусным для яе, у той час, як поўная «індульгенцыя» даецца сп. Чатыркам для іншых, калі гаворыць: «Не адзін з нас да нацыянальнае сьведамасьці дайшоў толькі ў пасьлейшых гадох свайго жыцьця і ў гэтым няма нашае віны, бо няспрыяльныя ўмовы не дазвалялі на гэта».

Калі ўжо рабіць «суд», хто й калі вяртаецца да нашай вызвольнай справы, да каго больш, а да каго менш маем быць «індульгентнымі», то нам неабходна павярнуцца да таго зваротнага пункту нашае гісторыі, калі наагул пачаўся гэты «паварот» — к 19-му стагодзьдзю. І, як нам усім ведама, паварот гэты распачала хоць, праўда, не арыстакратыя, якое, да рэчы, налічвалася пару дзесяткаў сем'яў, але й «ня тыя іншыя», якіх налічваліся міліёны. Вінцук Дунін-Марцінкевіч. Няслухоўскі, Баршчэўскі, Вярыга — першыя нашы піянэры — былі шляхцічы-абшарнікі. Ф. Багушэвіч, бацька беларускай адраджэнскай літаратуры, пазьней Ядвігін Ш. — гэта таксама шляхцічы-абшарнікі. На іх кліч у першую чаргу пачала прыходзіць зноў-жа шляхта, праўда драбнейшая, але ўсё-ж такі шляхта (Каліноўскі, Уласаў, Луцкевічы, ды хоць-бы сабе Цётка й Купала . . .)

Інтэлігенцыя, што выйшла зь сялянскай і мяшчанскай гушчы, не асабліва выказала чульлвасьць да заклiку піянэраў беларускага адраджэнскага руху. Тысячы настаўнікаў пачатковых ды сярэдніх школаў, чыноўнікі паштовага апарату, духавенства — у 40% выхадцы ізь сялян і мяшчан, не завідную ролю адыгралі ў той час.

Самі народныя масы апярэдзілі сваю народную інтэлігенцыю, як гэта паказаў Першы Ўсебеларускі Кангрэс. Арыстакратыя сялянская (народная інтэлігенцыя) і арыстакратыя шляхэцкая аказалася цяжэйшай на «паварот», хоць дух часу й іх кроўныя інтарэсы вымагалі ад першых большае «паваротнасьці» чымся ад другіх. Але, пэўна-ж, трэба згадзіцца із сп. Чатыркам, што «у гэтым няма нашае віны» — віна ў вабставінах, але ў вабставінах для ўсіх. Цяпер-жа лёсам гісторыі створаны іншыя абставіны, абставіны, што пагражаюць сьмерцяй беларускаму народу, як такому, у цэлым. Таму заклікам беларускага вызвольнага руху павінна быць: усе і як мага хутчэй пад наш адзіны вызвольны сьцяг! А «нацыянальна-палітычныя дэкляарацыі», якія сп. Чатырка хацеў-бы ад мяне пачуць, да рэчы, буду рабіць падчас прадвыбарчай кампаніі ў беларускі заканадаўчы сойм у Вольнай і Незалежнай Беларусі.

Князь Базыль Сьвятаполк-Мірскі

„Міралюбны" маршал і агрэсыўныя намеры

8-га верасьня «Правда» зьмясьціла інтэрв'ю свайго карэспандэнта з савецкім маршалам авіяцыі Вяршыніным. Выказваньні Вяршыніна — яшчэ адзін фрагмэнт з апошняй бальшавіцкай акцыі запалохваньня вольнага сьвету сваёй мілітарнай магутнасьцяй і фантастычнымі дасягненьнямі ваеннай тэхнікі.

Поруч зь бязупыннай дэклямацыяй аб сваей «міралюбнасьці», якая ўжо пераступіла ўсе межы камізму, у такт скандаванага слова «мір» бальшавікі грукаюць вадароднымі бомбамі й міжкантынэнтальнай балістычнай ракетай. Няўжо-ж яны не заўважаюць, што лірыка міралюбнасьці й маханьне вадароднай доўбняй гучаць хвальшыва й ствараюць ужо ня толькі дысананс, але дзікую какафонію?

Гляньма на справу раззбраеньня. Гісторыя вельмі цікавая й павучальная. У 1945-м годзе заходнія палітыкі наіўна паверылі ў шчырасьць выказваньняў і дружбу «добрага дзядзькі Джоўа» — Сталіна — і ў маратонскім тэмпе пачалі раззбройвацца. Здэмабілізавалі вялізарны працэнт арміяў, танкі пачалі перарабляць у трактары, бамбавозы — ў пасажырскія самалёты. Галоўны камандзер і пераможца на заходнім фроньце — генэрал Айзэнгаўэр зьмяніў мундзір на прафэсарскую тогу. На Захадзе запанавала мірная ідылія; усе былі перакананыя, што жахлівая навука Другой Сусьветнай вайны выклікала ў людзей назаўсёды ненавісьць да ўсякіх войнаў.

Ідылія трывала нядоўга. Маскоўскія алігархі ня выракліся сваіх пляноў падбою сьвету. У 1948 годзе бальшавікі пачалі збройную блякаду Бэрліну, неўзабаве выклікалі вайну у Карэі. Акты бальшавіцкай агрэсіі пачалі множыцца. Разрухі ў Маляі, вайна ў Індакітаі, камуністычныя дывэрсіі ў шматлікіх краінах, крывавае здушэньне бэрлінскага паўстаньня, інтрыгі на Блізкім і Сярэднім Усходзе, вугорская рэвалюцыя — вось кароткі й няпоўны рэестр бальшавіцкіх грахоў і выяўленьняў агрэсіі Ува ўсіх гэтых імпрэзах Масква брала беспасярэдні або замаскаваны ўдзел.

Адначасна на міжнародным форуме бальшавіцкія дыпляматы паралізавалі ўсякія канструктыўныя пляны зьменшаньня міжнароднага напружаньня. Хопіць прыгадаць, што за дзесяць гадоў у Радзе Бясьпекі АЗН бальшавіцкія прадстаўнікі ўжылі аж 83 разы г. зв. «права вэта» і гэтым старпэдавалі ўсю канструктыўную працу гэтай арганізацыі.

Дык сяньня можна толькі дзівіцца што бальшавікі «дзівяцца», чаму паўстала гэтае напружаньне й гонка азбраеньня.

Возьмем і апошні прыклад. 18-га сакавіка гэтага году ў Лёндане пачалася праца падкамісіі ў справах раззбраеньня ў рамках АЗН. На мінулым тыдні гэтыя нарады спыніліся бязь ніякага канкрэтнага выніку. Прычына? Савецкі дэлегат Зорын ад пачатку да канца тарпэдаваў усе прапановы чатырох іншых сяброў падкамісіі. Увесь час Зорын ставіў справу так, што або чатыры сябры мусяць згадзіцца з прапановамі Савецкага Саюзу, або зь перамоваў нічога ня выйдзе. І амаль шасьцімесячная праца падкамісіі ў справе раззбраеньня, зь якой сьвет спалучаў свае надзеі на мір, пайшла намарна.

І калі сяньня маршал авіяцыі Савецкага Саюзу апранаецца ў белую вопратку анёла міру і ў той самы час махае не пальмовай галінкай, а нейкай міжкантынэнтальнай балістычнай ракетай з вадароднай балдавешкай, дык гэта і няпераканальна, і няшчыра, і ня страшна.

На шчасьце, як дагэтуль, няшмат хто спалохаўся гэтага маскоўскага маханьня рукавамі . . . пс

Правал жніва ў Беларусі

Зьбіраньне ураджаю ў калгасах і саўгасах кажны год прыносіць камуністычнаму кіраўніцтву і савецкаму ўраду шмат клопатаў. Савецкая ўлада найбольш за ўсё клапоціцца аб тым, каб як мага больш і хутчэй сабраць з калгаснага ўраджаю збожжа ў дзяржаўныя сьвірны. Дзеля гэтага робяцца надзвычайныя намаганьні. Аднак, на працягу ўсяго існаваньня калгаснага прыгону ня было й году, каб жніво прайшло, як гэта робіцца ў прыватных гаспадарках, бязь мітусьні і крыку.

Да збору ўраджаю ў гэтым годзе на Беларусі, як і ўва ўсім Савецкім Саюзе, пачалася вялікая падрыхтоўка з пачатку новага году. Складаліся падрабязныя пляны жніва, малацьбы, а галоўнае — здачы хлеба дзяржаве. Пляны абмяркоўваліся на зьездах, канфэрэнцыях, нарадах і сходах. Нарэшце, зацьверджаныя пляны даводзіліся да калгасаў і МТС. Прычым ніякія непрадбачаныя абставіны, як дождж, навальніцы, няспраўнасьць ці нястача машынаў і рук, ня прыймаліся ў разьлік складзенымі плянамі.

Як падыйшоў час жніва, зь Менску, вобласьцяў і раёнаў накіравалі ў калгасы тысячы розных упаўнаважаных і прапагандыстых. Сотні карэспандэнтаў хвалілі добрае і ганьбілі благое, падлічвалі згубленыя на квадратовым мэтры зярняты і гэтак далей.

Ня глядзячы на ўсё гэта, зь першых-жа дзён жніва пляны пачалі правальвацца: ня выконваліся графікі, зрываліся тэрміны, псаваліся камбайны . . . Упаўнаважаныя бездапаможна разводзілі рукамі, а карэспандэнты пісалі артыкулы аб антымэханізатарскіх настроях. Газэты «Звязда» і «Советская Белоруссия» падняліі трывогу і ў сваіх перадавых артыкулах пачалі лаяць МТС, асобных калгасьнікаў і кіраўнікоў, гаворачы, што «збор ураджаю вядзецца па сутнасьці толькі ўручную».

Як паказваюць факты, бальшыня калгасаў з розных прычынаў ад збору ўраджаю камбайнамі ўхіляецца.

У МТС Беларусі сканцэнтравана каля 10 тысячаў камбайнаў. Здавалася-б, што пры такой «магутнай тэхніцы», як выхваляецца савецкая прапаганда, ёсьць поўная магчымасьць зжаць увесь ураджай у найкарацейшы тэрмін. Але гэта ня так. Возьмем Клецкі раён. У МТС гэтага раёну знаходзіцца аж 33 самаходовых камбайнаў. Паводля пляну, яны павінны зжаць 7 тысяч гэктараў, а ў палавіне жніўня зжалі толькі 260 гэктараў, як паведамляе ў сваім артыкуле карэспандэнт газэты «Сельское хозяйство». І чаму? Таму, што ў пераважнай бальшыні калгасаў Клецкага раёну мала выкарыстоўваюць камбайнаў на жніве. Калгасы аддаюць перавагу сярпу.

Якія-ж прычыны прымушаюць калгасьнікаў ігнараваць камбайны і жаць сярпамі? Савецкія камбайны маюць шмат тэхнічных недахопаў. Да гэтага трэба дадаць, што на Беларусі засталіся найгоршыя і ўстарэлыя машыны, бо ўсё лепшае адпраўляецца на цаліну. Жніво камбайнамі прыводзіць калгасы да вялікай страты збожжа. У тым-жа Клецкім раёне, у калгасе імя Жукава, як адзначана ў артыкуле газэты «Сельское хозяйство», за камбайнамі «цягнецца шырокая ручаіна рассыпанага збожжа. На заваротах ручаіна ператвараецца ў жоўтыя сьцежкі із збожжа». Паводля падлікаў галоўнага агранома МТС, пасьля жніва камбайн пакідае на полі ня менш трох цэнтнэраў збожжа на гэктар. А між тым калгас прымушаны за такую нядобраякасную працу заплаціць МТС да дзесяці працэнтаў ураджаю, выканаць хлебанарыхтоўкі, забясьпечыць насенны і страхавы фонды, пасьля чаго ня толькі нічога не застаецца на аплату працаднёў, але і на корм калгаснай жывёлы. Канцэнтраваныя-ж кармы жывёле патрэбныя, бо Хрушчоў захацеў дагнаць Задзіночаныя Штаты Амэрыкі па вытворчасьці малака, масла і мяса на душу насельніцтва. Вось чаму калгасы і калгасьнікі шукаюць ратунку не ў «магутнай савецкай тэхніцы», а ў старасьвецкім спосабе жніва — у жніве сярпамі.

С. Сімановіч

У паняволенай Беларусі

«АДНОЎЛЕНАЕ З ПАМЯЦІ» «КУПАЛЬЛЕ» ТЭРАЎСКАГА

Менскі Палац культуры прафсаюзаў паставіў музычна-драматычную сцэну «У купальскую ноч», якая, як выяўляецца, ёсьць нічым іншым, як «Купальлем» Тэраўскага. Аб гэтым паведаміла «Літаратура і Мастацтва» з 13 ліпеня сёлета ў карэспандэнцыі Б. Смольскага «Адроджаны спэктакль». Пішучы пра пастаноўку гэтае сцэны, аўтар гаворыць аб «маладосьці й сьвежасьці беларускае народна-песеннае творчасьці», аб «пранікнёных лірычных напевах». З карэспандэнцыі вынікае, што музычна-драматычную сцэну «У купальскую ноч» узнавіў па памяці К. Пуроўскі на аснове п'есы «На Купальле», якая ішла на сцэне Беларускага Дзяржаўнага Тэатру ў пачатку 20-х гадоў. «Выклікае толькі зьдзіўленьне, — гаворыцца ў «Літаратуры і Мастацтве», — чаму сапраўдныя аўтары М. Чарот і В. Тэраўскі, якія стварылі паэтычны тэкст і музыку ў тыя далёкія часы, зусім адсутнічаюць на афішах цяперашняе пастаноўкі».

лясы й бары, глухія, дрымучыя.
Ціхі гарадок . . .

* * *

Сярод глухой пушчы стаіць невялікая вёсачка. Сярод вяскоўцаў дасюль яшчэ памятаюць, як прыйшоў некалі ў гэтую пушчу, нікім яшчэ не займаную, мужык Каліна разам з пяцьма сваймі дарослымі сынамі. Перш за ўсе ён зрабіў нажом на кары дрэваў зарубкі, каб адзначыць граніцы сваей гаспадаркі, і выразаў сабе вельмі ладны кавалак пушчы. Пасьля пачаў кратацца каля ральлі. Вырубаць глухі сталетні бор ня было змогі, але Каліна даў сабе рады: запаліў яго. Амаль не на вярсту леглі высокія сасонкі шэрым попелам на зямлю. Зьявілася так званае «ляда». Тады Каліна паставіў сабе на ўзгорку сялібу й пачаў карчаваць ляда. Шмат цяжкой працы паклаў ён на тое, каб вырубаць абгарэлыя пні, вырваць моцныя карані. Але што за буйное жыта ўзрасло, калі ўзараў тое поле да засеяў яго. Ведама, — на цаліне, да яшчэ ўтучненай попелам. На некалькі год было хлеба Каліне.

Сыны Калінавы ажаніліся, пабудаваліся. Так вырасла тут цэлая вёсачка. Звалася яна Калінавічы.

Зямлёю яны ўладалі супольна, працавалі на ёй усёй грамадой, а ураджай дзялілі па хатах, колькі ў кажную было патрэбна. (Дзяліў наперад і загадваў гаспадаркай сам Каліна, а калі ён памёр, дык яго старшы сын. Так рабілі і іх дзеці, і ўнукі). Апрача ральлі, займаліся яны і рыбалоўствам, хадзілі біць стрэламі цецярукоў . . .

. . . .

Калі памёр Каліна, зрабілі дзеці па ім памінкі — трызну й пахавалі яго ў зямлі, паклаўшы туды яго лепшыя і найпатрэбнейшыя рэчы: сякеру, нож, агніво, крэсала й шмат іншага. Рабілі так, бо думалі, што ўсё гэтае будзе патрэбна бацьку на тым сьвеце, як і на гэтым. Каб супакоіць бацькаву душу, чатыры разы на год спраўлялі «дзяды» на радаўніцу насілі стравы на бацькаву магілу, каб было яму што пад'есьці. Думалі, што праз гэтае бацькава душа будзе памагаць ім у гаспадарцы і адверне ад іх усялякае ліха.

І ўсе іншыя русічы таксама пакланяліся душам бацькоў. Апроч гэтага, пакланяліся яны сонцу, бо ад сонца найбольш залежала ўся іх гаспадарка, увесь іх быт . . .

Д. ДЗЯБОЛЬСКАМУ

Быць можа, пуціна жыцьця
Лягла пярсьцёнкам, друг,
І я ў краіне забыцьця
Ня раз раджаўся, як дзіця,
Прайшоўшы поўны круг.

Быць можа, я ня скончу жыць,
Бо ў ім няма канцоў.
Зноў шлях знаёмы пабяжыць,
І ўсё, што мозаг мог забыць,
Перажыву я зноў.

Быць мо ў прасторы беза дна
Увесь час мой круг ляціць,
І навіна уся адна,
Што ў іншым месцы пуціна
Інакш мо заблішчыць.

І ў новым сьвеце пройдзе ўсё
Былое прада мной . . .
Што-ж: хай канчаецца жыцьцё,
Хай зноў зварушыцца чуцьцё
Мінулай пуцінай.

—(✻)—

ХАЎТУРЫ

Белым сьнегам ускрылася вуліца,
А на ім, паміж конскага гною,
Мерзьне цёмна-зялёная хвоя,
І пушысты сьняжок да ёй туліцца.

Тут вязьлі ў катафалку нябожчыка;
Выступалі сябры ў задуменьні;
Крыж нясьлі, йшоў у рызах сьвяшчэньнік
І адзаду цягнуліся звошчыкі.

І вакол агаляліся голавы,
І пасьпешна хрысьціліся людзі;
Сэрца ныла, ламіліся грудзі,
Думкі ціснулі, быццам як волава.

Чорны крэп, сьпеў царкоўны, пах ладану,
Труп, ляжачы ў труне нярухома, —
Так таёмна ўсё, так знаёма,
Ўсё так проста і так неразгадана.

—(✻)—

CREDO

Ёсьць адна толькі мудрасьць жыцьця, і яе я шаную,
Вось што кажа яна:
Калі хочаш праўдзіва ты жыць, дык пі чару любую,
Але толькі да дна.

* * *

Як толькі закрыю я вочы, стамлёныя сьветам газьніцы, як толькі ўсплываюць перад імі чырвоныя, сінія плямы, — дык зараз-жа сэрца згадае апошняе наша спатканьне, — чырвоныя, яркія вусны, глыбокія, сінія вочы . . . Як той матылёк лёгкакрылы, што вось-вось із маку ўзьвіецца, на вуснах яе трапятала і сілы ня мела зырваецца адно ціхавейнае слова; якое — ужо вы угадалі! Ах вусны, чырвоныя вусны! ах словы, чароўныя словы!! Ня дзіва-ж, мае дарагія, што сьлёзы ў мяне праступаюць спад хмурных павек, і кажу я: «паменшце агонь у газьніцы, бо штось яна рэжа мне вочы».

—(✻)—

(Далей будзе)

Зь беларускага жыцьця

ЗЬЕЗД ВЕРНІКАЎ БАПЦ І ПАРАХВІЯЛЬНАЕ СЬВЯТА Ў БРАДФОРДЗЕ

„Народы й дзяржавы, якія не захочаць служыць Табе - загінуць“ (Ісаія 60,12).

Гэткімі словамі прарока Ісаія распачаў справаздачу з трохгадовае дзейнасьці старшыня Праваслаўнага Брацтва й Сястрыцтва Жыровіцкае Божае Маці на зьезьдзе вернікаў БАПЦарквы, што адбыўся 24. 8. 57 ў Брадфордзе (Ангельшчына).

А гадз. 3-яй папаўдні а. Аляксандар перад пачаткам зьезду адслужыў малебен ды прывітаў прысутных, выясьняючы значаньне рэлігійных зьездаў для праваслаўных вернікаў, расьцярушаных на чужыне.

Пры адкрыцьці зьезду а. Аляксандар зачытаў багаславенствы ад Уладыкі Сяргея і Ўладыкі Васіля перасланыя ўдзельнікам зьезду.

Старшынёю зьезду быў выбраны сп. Бута, сакратаром сп. Яськевіч, а ў ганаровы прэзыдыюм былі запрошаныя а. Аляксандар і Пратаерэй а. Кіцюк ад УАП Царквы. Тут-жа былі прачытаныя граматы ад Уладыкі Васіля аб узнагароджаньні а. Аляксандра камілаўкаю і ад Уладыкі Сяргея аб прызнаньні а. Аляксандру сану Пратаерэя.

У сваім дакладзе а. Аляксандар асабліва падчыркнуў вялізарную ролю праваслаўнае веры на працягу стагодзьдзяў беларускае гісторыі. У вабароне гэтае веры беларускі народ злажыў ці мала ахвяраў, а доказам пабожнасьці беларускіх вернікаў і любові іх да свае праваслаўнае веры зьяўляецца й сучаснае існаваньне нашае Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы.

Пераходзячы да справаздачы зь дзейнасьці, а. Аляксандар адцеміў той факт, што часамі, магчыма, мы й самі недацэньваем прароблeнае намі працы на працягу 6-гадовага існаваньня тут БАПЦ. А гэтая праца заключалася ня толькі ў душпастырстве й духовай апецы над вернікамі, але і ў цэлым радзе іншых галінаў, як агульнаарганізацыйнай, усьведамляльнай, рэпрэзэнтацыйнай. Управа мае замер адумыслова апублікаваць сваю справаздачу у праектаваным Інфармацыйным бюлетэні.

Справаздачу зь дзейнасьці аддзелу Брацтва ў Брадфордзе зрабіў сп. Дзехцяр, абшырна інфармуючы прысутных аб пройдзеным шляху й дасягненьнях гэтага аддзелу. З аддзелу Манчэстэр дзейнасьць зрэфэраваў сп. Яськевіч.

Абмяркоўваючы плян працы, бальшыня прысутных выказалася за тое, каб Управа ў далейшым выдавала Інфармацыйны бюлетэнь, хоць-бы навет і няпэрыядычна.

Заканчваючы сваю працу, зьезд выслаў прывітаньні Ўладыку Сяргею і Ўладыку Васілю, а таксама Архіяпіскапу Кантэнбурскаму й Архіяпіскапу ў Брадфордзе.

На наступны дзень, 25 жнівеня, з нагоды парахвіяльнага сьвята Брадфордзкае парахвіі, у ангельскай царкве сьв. Марыі Магдалены адбылася саборная Багаслужба ў саслужэньні з украінскім духавенствам.

Пасьля Багаслужбы вернікі парахвіі падрыхтавалі традыцыйны абед. Запрошаныя былі й госьці ад Украінцаў. Пасьля кілішка віна паліліся на зьмену то беларускія то ўкраінскія песьні; вясёлыя й сардэчныя гутаркі дапаўнялі мілы настрой.

Удзельнік зьезду

РЭЗАЛЮЦЫЯ

Зьезду Праваслаўнага Брацтва й Сястрыцтва Жыровіцкае Божае Маці і вернікаў БАПЦарквы ў Вялікабрытаніі, які быў скліканы з багаславенства Я. В. Высокапрэасьвяшчэньнейшага Архіяпіскапа Васіля, у Брадфордзе, 24 жніўня 1957 году.

Аналізуючы гістарычныя абставіны нашага народу, у часе якіх Праваслаўная Царква была чыньнікам ня толькі духова-рэлігійным, але й нацыянальна-маральным, а дзеля гэтага была й вырашальным дзейнікам, каля якога групаваліся ўсе нацыянальныя сілы, якія зарганізавалі ды трымалі Незалежнае Беларускае Гаспадарства, Зьезд вынес наступныя пастановы:

1. З сыноўскай адданасьцяй і пашанаю ўспрыймаем перасланае Герархамі БАПЦарквы багаславенства, сьцьвярджаем вернасьць Царкве й Герархам, цешымся ды вітаем новых сьвятароў Беларусаў, далучыўшыхся да юрысдыкцыі БАПЦарквы.
2. БАПЦарква павінна захоўваць ролю задзіночвальнага й мабілізуючага дзейніка ў вагульна-беларускім памеры, а таму й яна сама павінна быць агульна-беларускай. Дзеля гэтага ўсе беларускія вернікі, запраўдныя беларускія патрыёты, павінны імкнуцца да таго, каб спрычыніцца да задзіночаньня ўсіх праваслаўных Беларусаў у БАПЦаркве.
3. Усё, што перашкаджае гэтаму працэсу, а гэтаксама й тое, што ўстрымлівае замацаваньне арганізацыйнага царкоўнага парадку павінна быць агулам вернікаў разважана й асуджана, бо кажны запраўдны беларускі вернік ужо павінен быць сьведамы таго, якую шкоду Беларускаму Народу учыніла й чыніць чужая царква, суляччы ў рознай форме сваю «духовую апеку».
4. Зьезд канстатуе змацненьне ВАП Царквы ў Вялікабрытаніі й уважае мэтазгодным зьвярнуць увагу вернікам на большае зацікаўленьне рэлігійнаю справаю, падшукаўшы адказных кандыдатаў для сьвятароў, якія-б зголасіліся на 6-месячны курс, што праводзіцца пры Генэральным Царкоўным Упраўленьні УАПЦарквы.
5. У тых беларускіх асяродках, дзе няма належнага ліку вернікаў для зарганізаваньня парахвіяў, зарганізаваць аддзелы Брацтва й Сястрыцтва ды ўпаўнаважыць іх кіраваць рэлігійным жыцьцём праваслаўных беларускіх вернікаў.
6. Абавязкам кажнага праваслаўнага беларускага верніка ёсьць набываць самому й пашыраць між знаёмымі рэлігійны беларускі часапіс «Голас Царквы».
7. У меру магчымасьці выдаваць свой Інфармацыйны бюлетэнь.
8. Правесьці акцыю зборкі ахвяраў на будову беларускае праваслаўнае царквы ў Аўстраліі.
9. Зьвярнуць увагу сяброў Брацтва й Сястрыцтва на ўрэгулёўваньне складак.
10. Бяручы на ўвагу, што ў сучасных умовах нашага жыцьця неабходна агульнае ўзмацненьне БАПЦ матар'яльна й маральна. Зьезд уважае мэтазгодным у часе Калядных сьвятаў праводзіць адмысловыя грашовыя зборы.

Аляксандар Бута
Старшыня Зьезду

Брадфорд, 24. 8. 1957.

ШОСТЫ ГАДАВЫ ЗЬЕЗД ЗБМА

31 жнівеня й 1 верасьня сёлета ў месьце Кліўлэнд у ЗША адбыўся шосты гадавы зьезд Згуртаваньня Беларускае Моладзі ў Амэрыцы На парадак дня зьезду было пастаўлена рад пытаньняў, зьвязаных з арганізацыйным жыцьцём Згуртаваньня ды зь некаторымі статутовымі палажэньнямі.

На старшыню Зьезду быў выбраны сп. В. Шчэцька. Справаздачна-перавыбарная частка нарадаў, пасьля прызнаньня абсалютoрыюм з падзякай уступаючаму Галоўнаму Кіраўніцтву (старшыня — сп. Ю. Станкевіч), закончылася выбарамі новага Галоўнага Кіраўніцтва ЗБМА ў складзе: сп. В. Станкевіч — галоўны кіраўнік, сп-чня В. Жызьнеўская — заступніца гал кіраўніка, сп-чня В. Ярашэвіч — сакратарка, сп. П. Алексы — скарбнік.

У статуце ЗБМА, апрача драбнейшых папраў, была ўведзена адна грунтоўная зьмена: сябрам ЗБМА можа цяпер быць асоба да 35 год (раней было — да 30). Было таксама пастаноўлена, што пры ЗБМА будуць зарганізаваны групы малодшае моладзі, ад 12 да 16 год, якія будуць працаваць арганізацыйна пад наглядам кіраўніцтва аддзелаў ЗБМА, а пазьней даваць зь сябе звычайных сяброў ЗБМА.

Шосты зьезд ЗБМА выслаў прывітальныя тэлеграмы: прэзыдэнту БНР М. Абрамчыку, архіяпіскапам БАПЦ Сяргею й Васілю, прэзыдэнту ЗША Айзэнгаўэру, губэрнатару штату Огаё, на тэрыторыі якога адбыўся зьезд і дзе жыве вялікая колькасьць беларускае моладзі, сэнатару Ноўлэнду ды кангрэсмэнам Ф Дорну й Фэйгону.

Другі дзень Зьезду пачаўся Божай службай у мясцовым прыходзе БАПЦ (служыў настаяцель прыходу мітрафорны пратаярэй а. М. Макарэвіч). Пасьля абеду ў тавары скай гульні сустрэліся дзьве беларускія футбольныя каманды ЗБМА: «Беларусь» зь Нью Ёрку й «Пагоня» з Кліўлэнду (вынік — 2:2). Увечары адбыўся канцэрт беларускіх песьняў і танцаў пад кіраўніцтвам хормайстры сп. К. Кіслага з удзелам праф. М. Куліковіча (пры фартап'яне) і сп. Ю. Мазуры (канфэрансье). У канцэрце, апрача кліўлэндзкае моладзі ўзялі ўдзел госьці з Дэтройту: сп-ні В. Лубнік, Т. Жылік і Пляскач, удала дапаўняючы праграму канцэрту салёвымі нумарамі. Некалькі прыгожых салёвых нумароў дала таксама маладая беларуская сьпявачка сп-чня Іра Каляда. Горача былі сустрэтыя на сцэне чатыры маленькія пары танцораў («Лявоніха» й «Крыжачок», настаўніца — сп-чня М. Лук'янчык) зь беларускае нядзельнае школы ў Кліўлэндзе. Двухдзённая праграма шостага гадавога зьезду ЗБМА закончылася вечарынай пад аркестру «Палесьсе».

Я. З.

ШОСТЫ ЗЬЕЗД БЕЛАРУСКІХ СТУДЭНТАЎ У ЗША

7 й 8 верасьня 1957 году ў Нью Ёрку адбыўся Шосты гадавы зьезд Беларускага Студэнцкага Таварыства ў Амэрыцы. Першы дзень працы быў прысьвечаны справазданьням і статутовым праблемам Таварыства. На старшыню зьезду быў выбраны сп. Я. Запруднік, на сакратароў — сп-чня А. Орса й сп. М. Белямук. Зьезд выслухаў справазданьні ўступаючага ўраду (старшыня інж. К. Калоша) за мінулыя два гады і даў яму абсалютoрыюм з падзякай. Выбраная на папярэднім студэнцкім зьезьдзе статутовая камісія паставіла пад дыскусію праект новага статуту арганізацыі. У новапрынятым статуце назоў «Беларускае Студэнцкае Таварыства ў Амэрыцы» (БСТА) заменены на назоў «Беларуска-Амэрыканскае Акадэмічнае Таварыства» (БААТ). У арганізацыі змогуць, такім чынам, застацца й тыя, што ўжо паканчалі студыі ды якіх штогоду становіцца ўсё больш і больш. У новую Галоўную Ўправу БААТ, былі выбраныя: інж. Ю. Станкевіч — старшыня, інж. Л. Норык — заступнік старшыні, інж. К. Калоша — заступнік старшыні, сп-чня А .Орса — сакратар, сп. А. Кудасаў — скарбнік. Шосты зьезд беларускіх студэнтаў у Амэрыцы выслаў прывітальныя тэлеграмы прэзыдэнту Рады БНР М. Абрамчыку і прэзыдэнту ЗША Айзэнгаўэру. Было таксама перададзена прывітаньне беларускім студэнтам, зарганізаваным у Аб'яднаньні Беларуска-Амэрыканскіх Студэнтаў праз прастаўнікоў гэтага Аб'яднаньня, якія прысутнічалі на зьезьдзе.

Зьезд апрабаваў таксама ініцыятыву Студэнцкага Стыпэндыяльнага Фонду, які існуе пры ЦВАА, у справе стварэньня ў Амэрыцы філіі ССФ, заданьнем якое будзе ў першую чаргу пасьцягваць задоўжанасьці ад сваіх старых даўжнікоў, што жывуць у Амэрыцы.

Назаўтра, у нядзелю, удзельнікі Шостага студэнцкага зьезду, пасьля багаслужбы, адслужанае Яго Высокапраасьвяшчэнствам архіяпіскапам БАПЦ Васілём, зыйшліся на супольны абед з удзелам Уладыкі Васіля ды прадстаўнікоў старэйшага грамадзтва. Прысутныя мелі вялікую прыемнасьць выслухаць у мастацкай частцы банкету выступленьне здольнае маладое беларускае сьпявачкі сп-чні К. Ярашэвіч пад акампаньямэнт праф. сп-ні М. Ракоўскае.

Я. З.

Сьвет асудзіў савецкія злачынствы

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

творацца над сотнямі мільёнаў людзей у камуністычных краінах, навет гэтая, хоць толькі ўсяго маральная падзьдзержка, ёсьць так-жа не малой справай.

Афіцыйнае асуджэньне вольным сьветам савецкіх злачынстваў у Вугоршчыне ёсьць бясспрэчна вялікім палітычным і маральным ударам як і ў першую чаргу па Савецкім Саюзе, гэтак і па ўсяму міжнароднаму камунізму, ачольванаму й кіраванаму чырвонай Масквой. Ясна, Саветы будуць рабіць від, што яны гэтым анічуць ня перажмаюцца, як гэта яны робяць заўсёды ў іншых падобных выпадках. Будуць крывадушна цьвердзіць, што пастанова Задзіночаных Нацыяў абапёртая на схвальшаваных дадзеных і прынятая пад ціскам Задзіночаных Штатаў Амэрыкі, як гэта яны робяць ужо сяньня. Тым ня меней, аднак, у апініі вольных народаў сьвету, як і ў апініі народаў паняволеных, але воляюбных, афіцыйнае асуджэньне савецкіх злачынстваў у Вугоршчыне астанецца назаўсёды крытэрыяй ацэны самой істоты бальшавізму й нязгаслай іскрай надзеі на ягонае зьнішчэньне. У гэтым увесь цяжар суровага, але справядлівага прысуду, вынесенага Задзіночанымі Нацыямі над Савецкім Саюзам і, пасярэдня, над сьветавым камунізмам.

Галасаваньне над рэзалюцыяй Задзіночаных Нацыяў вымоўна паказала, што камунізм, ня гледзячы на ягоныя розныя формы, нічым у сваёй істоце ня розьніцца, застаючыся адным і тым-жа. Гэта пацьвердзіла цітаўская Югаславія, што яшчэ ад 1948 году ідзе «собскай дарогай да сацыялізму» і ўсьцяж лявіруе між Масквой і Захадам з мэтаю выкарыстоўваньня апошняга. Дэлегат Ціты, галасуючы разам з савецкім блёкам супраць рэзалюцыі, замест у найгоршым выпадку ўстрымацца ад голасу, не пакінуў ніякага сумлеву, на чыім баку была-б цітаўская Югаславія, калі-б прыйшлося да канчальнага розыйгрышу між абодвымі сьветамі.

Вугорскі народ падняўся ў мінулым годзе на ахвярнае змаганьне за ідэялы, да якіх імкнуцца й за дасягненьне якіх змагаюцца ўсе паняволеныя бальшавізмам народы, у тым ліку і народ беларускі. Таму асуджэньне савецкіх злачынстваў у Вугоршчыне ёсьць пасярэднім асуджэньнем савецкіх злачынстваў і над усімі іншымі паняволенымі народамі.

Алесь Крыга

Сёмы кангрэс „Царквы ў бядзе“

Цяжкае палажэньне рэлігіі ў краінах, апанаваных камуністымі, аддаўна выклікае немалое зацікаўленьне ў грамадзкіх і рэлігійных дзеячоў у вольным сьвеце, але звычайна гэтае зацікаўленьне абмяжоўвалася, публікацыямі больш або менш верагодных артыкулаў у газэтах, а часам прынагодных выступленьняў на некаторых зборках. Таго-ж, чаго найбольш патрабавалі вернікі за зялезнаю заслонаю й грамадзтва ў вольным сьвеце, — плянавае дзейнасьці для палягшэньня становішча рэлігіі ў падбальшавіцкіх краінах і мабілізацыі сілаў супраць камуністычнага наступу — было вельмі мала, а найчасьцей зусім ня было. На шчасьце ад некаторага часу гэтую нястачу пачалі запаўняць. Шчасьлівы пачын у гэтай справе дала галяндзкая й нямецкая арганізацыі «Помач усходнім сьвятаром». (Ostpriesterhilfe) У 1951 г. іхняе кіраўніцтва зарганізавала ў Гільвэрзум першы кангрэс «Царква ў бядзе». У наступным годзе гэткі-ж кангрэс адбыўся ў нямецкім горадзе Кэнігштайне каля Франкфурту. І ад таго часу кангрэсы «Царква ў бядзе» адбываюцца ў Кэнігштайне штогод, прыцягваючы да сябе ўсё больш і больш удзельнікаў і выклікаючы ўзрастаючае зацікаўленьне ў вольным сьвеце. Адначасна ў Кэнігштайне вядзецца апасталят канкрэтнае помачы душпастырам уцекачоў, падрыхтоўка кадраў духавенства ды месьціцца цэнтр сьвецкага аб'еднаньня для будовы цэркваў.

Сёлета між 29 жніўня і 1-га верасьня адбыўся ў Кэнігштайне ўжо сёмы з чаргі кангрэс «Царквы ў бядзе». На ім удзельнічала каля 700 дэлегатаў ад 30 нацыяў з краінаў вольнага сьвету й ад уцекачоў. Беларусы стала ўдзельнічаюць на гэтых кангрэсах ад 1953 г. Сёлета беларуская дэлегацыя складалася з 7 чалавек.

Даклады чыталі прафэсары і дзяржаўныя дзеячы з глыбокім веданьнем закрананых імі тэмаў, а тэмы сёлета былі такія: Сяньняшняя стратэгія й плянаваньні бальшавізму ў сьвеце», «Бальшавізм і Царква ў Польшчы», «Шляхі й бездарожжы нацыяналізму», «Мадзярская трагэдыя», «Цярпеньні Царквы ў Кітаі» «Царква, як абаронца вольнасьці, пераможніца празьмернага нацыяналізму й калектывізму», «Эўропа, як забавязаньне». Замест дыскусіі пасьля некаторых дакладаў ставіліся дакладчыкам запытаньні. На заканчэньне Кангрэсу на сэмінарыйнай плошчы выгаласіў палкую прамову аб сучасным рэлігійным становішчы ў вольным сьвеце й аб заданьнях вернікаў а. Леппіх.

Працы Кангрэсу суправаджаліся малітвамі й рэлігійнымі ўрачыстасьцямі. У пятніцу вечарам адбылося адзінае ў сваім родзе маленьне за паняволеныя камунізмам народы. Рэктар кэнігштайнскае сэмінарыі чытаў панямецку малітву за кажны паняволены народ, а ўсьлед затым датычная нацыянальная група адмаўляла «Ойча наш» у роднай мове. Вось малітва за беларускі народ: «Зьлітуйся, Божа, над беларускім народам, які ўжо 40 гадоў нясе цяжкі крыж прасьледаваньня аб бязбожных бальшавікоў і складае нязьлічаныя ахвяры на аўтар вернасьці Тваім сьвятым прыказаньням. О, Усеміласэрны Божа, прымі гэтыя ахвяры й пашлі беларускаму народу свабоду й мір!»

У суботу вечарам адбылося ўрачыстае «Марыйскае сьвята народаў». Перад мастацка выразьбленаю статуяю Маці Божае Выгнанцаў выступалі па чарзе паасабныя нацыянальныя групы, сьпяваючы па адной зваротцы зь якоесь папулярнае ў сваім краі марыйскае песьні. Прыгожа гучэла беларуская марыйская песьня «Матачка Божая» ў выкананьні беларускае групы.

Акрамя ўсіх гэтых імпрэзаў усеагульнага характару, кажная нацыянальная група мела магчымасьць правадзіць працу ў сваёй групе; кажнай групе быў прызначаны асобны пакой для зборак. Беларуская група акрамя нарадаў прыватнага характару мела спатканьні з групамі суседніх народаў. Вельмі шчырую сустэчу мелі з Латышамі й Чэхамі. Прыязныя дачыненьні выказваліся ня толькі словамі, але ўчынкамі. Чэская дэлегацыя прывезла з Нюрнбэргу двох маладых Беларусаў і адразу дапамагла ім знайсьці беларускую дэлегацыю. Супольна з латыскаю дэлегацыяю Беларусы азначалі 64-годзьдзе Я. Э. Слосканса. Скромнае прыняцьце на чэсьць юбіляра ў беларускім пакоі ўшанаваў сваёю прысутнасьцяй пралат Кіндэрманн, арганізатар Кангрэсу.

З нагоды Кангрэсу беларуская дэлегацыя перадала праз радыё «Голас Амэрыкі» кароткі зварот да суродзічаў на бацькаўшчыне, а I-IX была адпраўленая Служба Божая за беларускі народ. Таго-ж дня ўкраінскі архібіскуп Я. Э. Бучко адправіў урачыстую Службу Божую бізант. абраду для ўсіх удзельнікаў Кангрэсу.

Чатыры дні нарадаў і ўрачыстасьцяў Кангрэсу прамінулі вельмі хутка, але за гэты час кажны з удзельнікаў, асабліва удзельнікі з вольнага сьвету, мелі аж лішне фактаў, каб пераканацца, што камуністы, дзе толькі захопляць уладу, нясуць ня толькі бяду для Царквы, але наагул для ўсіх галінаў жыцьця паняволенага народу. З гэтага кажны можа й мусі зрабіць адпаведны выснаў, каб ня трапіць у жудаснае ярмо камуністычнага паняволеньня.

Прысутны

УВАГА, БЕЛАРУСЫ КАНАДЫ

6-га верасьня сп. Акула, прадстаўнік «Бацькаўшчыны» на Канаду, меў нешчасьлівы выпадак пры працы й знаходзіцца цяпер ў шпіталі. (Сан Майкл Госпіталь, Торонто), ды будзе змушаны прабыць там некалькі месяцаў.

У сувязі з гэтым ягоныя грамадзкія абавязкі па лініі газэты й выдавецтва «Бацькаўшчыны» будзе праз гэты час выконваць сп. Ганько.

З свайго боку рэдакцыя «Бацькаўшчыны» выказвае сп. Акулу свае спачуваньні ды жадае як найхутчэйшага выздараўленьня.

Рэдакцыя

ХРОНІКА БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ НА ЧУЖЫНЕ — ГЭТА ПАКАЗЬНІК НАШАЕ ГРАМАДЗКАЕ ЖЫЦЬЦЯЗДОЛЬНАСЬЦІ Й ДАКУМЭНТАВАНЬНЕ НАШАЕ ПРАЦЫ. ТАМУ НЕ ПАВІННА БЫЦЬ АНІВОДНАЕ ГРАМАДЗКАЕ ПАДЗЕІ, ЯКАЯ-Б НЯ БЫЛА АДЦЕМЛЕНА Ў БЕЛАРУСКАЙ ПРЭСЕ. ПІШЭЦЕ Ў «БАЦЬКАЎШЧЫНУ»!

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:
Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd, London, S. W. 6.

АРГЕНТЫНА:
Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

АЎСТРАЛІЯ:
Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St. Croydon, N. S. W.
Mr. A. Moroz, 109 Morrison Rd, Midland Junction, Western Australia.
Mr. M. Palashuk, 14 Steel St., Spotswood-Melbourne, Vic.

БРАЗЫЛІЯ:
C. Cimafiejcyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:
Mr. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave, Chicago 47, Illinois.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave. Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:
Mrs. N. Akula, 57 Riverdale Ave. Toronto, Ont.

НОВАЯ ЗЭЛЯНДЫЯ:
Mr. Marian Karanieuski, 88 Hercules Drayve, Roxburg — Hydro.

ФРАНЦЫЯ:
Mr. V. Mickievič, 47, Bd de Bezons Sartrouville (S. et O.).
Mr. M. W. Kastelan, 2, Rue Galvani Roubaix (Nord).

БАЦЬКАЎШЧЫНА

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, надпісаныя прозьвішчам або ініцыялямі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не зварочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасьля далучэньня паштовае маркі або міжнароднага паштовага купону.